

Kitaaba Daani'el - Lakkoofsa Afurtamii Tokko

Tajaajila Raajii Phaawulos: Israa'el Duraa fi Israa'el Hafuuraa Walitti Hidhuu

Jeff Pippenger

2024-01-05

Phaawulos ergamaan dheeraa Israa'el durii fi Israa'el hafuuraa walitti hidhu ture; tajaajilli isaa, maqaan isaa, haalli jireenya isaa dhuunfaa fi hojii isaa raajii hundinuu dhugaa kanaaf dhugaa ba'u. Inni ofii isaa ergamoota keessaa isa hundumaa irraa xinnaa akka ta'e beeksise, sababiin isaas inni saba Waaqayyoo ari'atee dhiphiseera.

Ani ergamoota keessaa isa xinnaadha; ani waldaa Waaqayyoo ari'aanan waanan tureef, ergamaa jedhamee waamamuuf kan malu miti. 1 Qorontos 15:19.

Maqaan inni yeroo geeddaramu kennameef Phaawuloos ture; kunis “xiqqaa” yookaan “xinnaa” jechuudha; inni ergamoota keessaa isa hunda caalaa xiqqaa tureet. Haa ta'u malee, maqaan isaa inni jalqabaa Saa'ol ture; kunis “filatame” jechuu dha.

Kana irratti Hananias deebisee, Yaa Gooftaa, namicha kanaan waa'ee isaa namoota baay'eedhaan dhaga'eera; inni Qulqulloota kee Yerusaalem keessatti hammina hammamii akka irratti hojjete dhaga'eera: asittis warra maqaa kee waammatan hundumaa hidhuudhaaf abbootii lubootaa irraa aangoo qaba. Gooftaan garuu isaan jedhe, Deemi; inni maqaa koo saba Waaqayyoo hin ta'in duratti, mootota durattis, ijoollee Israa'el durattis baachuudhaaf anaaf mi'a filatamaa dha, Hojii Ergamootaa 9:13–15.

Saa'ol “qodhaa filatamaa” ta'ee Wangeela warra Ormaatti baachuuf filatame; garuu jalqabatti gara Phaawulositti (xiqqaa) jijjiiramee, gad of deebifamee ta'uu qaba ture; sababiin isaas inni humna qabeessa ta'uun isa barbaachisa ture. Phaawulos humni isaa xiqqeessummaa isaa keessatti, jechuunis dadhabina isaa keessatti akka argamu hubate.

Mul'ata mul'ata mul'ata mul'ata nal irratti ol ol natti ta'uu irraa akka ittifamuuf, qaama koo keessatti qoraattii tokko, ergamaa Seexanaa na rukutuuf, akka ani ol ol natti hin taaneef natti kenname. Kanaafis inni na irraa haa deemuuf yeroo sadii Gooftaa kadhade. Inni garuu, “Ayyaanni koo siif ga'a; humni koos dadhabina keessatti guutummaatti raawwatama” naan jedhe. Kanaaf humni Kiristoos ana irratti akka boqotuuf, dadhabina koo keessatti gammachuun guddaan of nan boona. Egaa Kiristoosiif jedhee dadhabinota, arrabsoo, rakkinoota, ari'atamuu, dhiphina keessatti nan gammada; yeroo ani dadhabu, yeroo sana nan jabaadha. 2 Qorontos 12:7–10.

Saawul “filatamee” ture, garuu inni jabaa akka ta'uuf xinnaa ta'ee godhame (Phaawulos). Inni Wangeela saba Ormaatti geessuuf filatame, garuu inni kutaa tokkoon beekumsa Kakuu Moofaa qabuun waan filatameef ture.

Keessumaayyuu ani akka ati aadaa fi gaaffiiwwan Yihudoota gidduutti jiran hundumaa keessatti beekaa taate nan beeka; kanaafis obsaadhaan akka na dhageessitu si kadhada. Akkaataa jireenya koo kan yeroo dargaggummaa koorraa jalqabee, isa jalqaba irraa saba koo

gidduutti Yerusaaalem keessatti ture, Yihudoonni hundinuu ni beeku; isaanis, yoo dhugaa ba'uuf fedhan, jalqaba irraa kaasee na beekaa turan; ani amantii keenya keessaa garee akka malee cimtu sana hordofee akka Fariisichaatti jiraadhe. Hojii Ergamootaa 26:3–5.

Saawul Gamaaliyeeliin leenjifamee ture; inni barsiistota Caaffata Qulqullaa'oo Kakuu Moofaa keessaa isa gurguddoo keessaa tokko akka ta'eetti ilaalama ture.

“Gaaffiin sun ni kennamte, Phaawulosis ‘sadarkaa irra dhaabatee, harka isaatiin uummataaf mallattoo kenne.’ Sochiin sun xiyyeeffannaa isaanii harkise; yeroo walfakkaataatti immoo bifa of-qabannaa isaa irraa kabajni mul'ate. ‘Yommuu callisni guddaan ta'e, inni afaan Ibrootaatiin isaanitti dubbate; akkana jedhe, Yaa namoota, obboloota, abbootii ko, falmii koo isa ani amma isin duratti dhiheeffadhu naa dhaggeeffadhaa.’ Sagalee jechoota Ibrootaa beekamoo sanaa dhaga'anii, ‘caalaatti callisan’; callisa waliigalaa sana keessatti immoo inni itti fufee akkana jedhe: “‘Ani dhugumaan nama Yihuudii ta'eedha; Tarsositti, magaalaa Qilqiyaa keessatti dhaladhe; garuu magaalaa kana keessatti miila Gamaali'eel jala guddadhe; seera abbootii keenyaa akka sirna isaa guutuutti barsiifame; akkuma isin hundi har'a jabaattanii Waaqayyoof hinaaftan, anis akkasuma hinaaftaa ture.’” Eenyullee dubbii ergamaa sanaa mormuu hin dandeenye; sababni isaas wantoonni inni itti akeeke sun Yerusaaalem keessa warra amma iyyuu jiraatan hedduudhaan akka gaariitti beekamoo turan. Hojii Ergamootaa, 408.

Saa'oliin akka tasaa hin filatamne; kaayyoo addaa tajaajila Phaawulos keessaa tokko immoo seenaa qulqulluu Israa'el isa dhugaa fi seenaa qulqulluu Israa'el isa hafuura gidduutti riqicha ta'uu ture. Dhugaa kana wajjin walqabatee, inni kutaa guddaa Kakuu Haaraa barreesse. Boqonnaan tokko barreeffamoota isaa keessaa deeggarsa bu'uura ergaa ergamoota jalqabaa fi akkasumas deeggarsa bu'uura ergaa ergamoota sadaffaa adda baasa. Kutaan kun seenaa Adventizimii keessatti siidaa ta'ee, jalqabaa fi xumura Adventizimii keessatti garaagarummaa ogeeyyii fi wallaalotaa ifatti mul'isa.

Amma garaa keenya Yesuus Kristos dhufaatiiniifi isa bira walitti qabamuu keenyaan isin kadhanna, obboloota; guyyaan Kristos akka dhi'ateetti jechuun, hafuuraan ta'e, dubbii irrattiin ta'e, xalayaa akka nu irraa dhufeettiin ta'e, yaada keessan keessatti dafanii akka hin raafamne yookaan akka hin jeeqamne. Eenyu illee karaa kamiiniin iyyuu isin hin gowwoomsin; sababni isaa, jalqaba fincilli sun yoo dhufe malee, namni cubbuu sun, ilma badiisaa sun yoo mul'ate malee, guyyaan sun hin dhufu; inni kan Waaqayyo jedhamee waamamu hundumaa yookaan kan waaqeffatamu hundumaa mormee of ol qabudha; akkasumas akka Waaqayyootti mana qulqullummaa Waaqayyoo keessa taa'ee, ofii isaa Waaqayyo ta'uu isaa agarsiisa. Isin biratti utuun jiruu waan kana isinitti hime akka ture hin yaadattanuu? Amma immoo inni yeroo isaatti akka mul'atuuf maaltu isa dhowwaa akka ta'e beektu. Icitiin hamminaa amma iyyuu hojjechaa jira; garuu inni amma dhowwu sana, hamma karaa irraa fuudhamutti, ni dhowwa. Achiis inni hamaan sun ni mul'ata; isa Gooftaan hafuura afaan isaatiin balleessu, ifa ulfina dhufaatiin isaatiin immoo barbadeessu. Dhufaatiin isaa hojii Seexanaatiin, humna hundumaa, mallattoo fi dinqii sobaatiin, warra badaniif gowwoomsuu jal'ina hundumaanis ni ta'a; sababni isaa, akka fayyan dhugaa jaallachuu hin fudhanne. Kanaafis Waaqayyo soba akka amananiif jallina cimaa isaanitti erga; kunis warri dhugaa hin amanne hundinuu, jal'inatti gammadan hundi akka irratti murtaa'aniif. 2 Tasalonqee 2:1–12.

Haalli kutaa kanaa keessatti ilaalamu, yeroo Kiristoos yeroo lammaffaatti deebi'uu ilaaluudha. Phaawulos warra Tasalonqee yaadachiisa, inni yaaddoo sana duraanuu deebisee akka ture yeroo inni, “Ani ammas isin bira jiruu, waan kana isinitti himee akka ture hin yaadattan ree?” jedhee dubbate. Phaawulos waa'ee “dhufaatii Gooftaa keenya Yesuus Kiristoosii fi walitti qabamuu keenya isa biraatti” irratti obboloota gowwoomsamuurraa ittisuuf yaalaa ture.

Seenaa barreessitonni akka ibsanitti, ergaan William Miller keessaa walakkaan isaa kan hundaa'e Daani'el boqonnaa saddeetii, lakkoofsa kudha afur keessatti waggoota kuma lamaa fi dhibba sadii san adda baasee irratti ture. Walakkaan biraan ergaa isaa, inni yeroo tokko tokko hin beekamne, hojii isaa barsiisota sobaa dhufaatii lammaffaa Kiristoos ilaalchisee kennaman mormuu ture.

Mala tajaajila sobaa Jesuit irratti hundaa'uun barsiisa sobaa beekamaan tokko ture (amma illee jira) kan William Miller yeroo hunda cimaa ta'een morme. Innis barsiisa sobaa isa dhufaatii lammaffaa Gooftaa dura nagaan waggaa kuma tokkoo, “temporal millennium” jedhamuun waamamu, akka ta'u jedhu ture; barsiisa kana immoo Obboleettii White illee mormite.

Hojiin Milleris dhugaa deebi'uu Kiristoos isa dhugaa fi mul'atu hundeessuu irraas ni hojjachaa ture; kunis yaadota sobaa adda addaa waa'ee mootummaa waggaa kuma tokkoo yeroo isaatti babal'atan mormee ture. Phaawulos 2 Tasalonqee keessatti Dhufaatii Lammaffaa irratti dubbachaa jira; kanaaf kutaan sun hubannoo Miller waa'ee Dhufaatii Lammaffaa isa dhugaa fi mul'atu keessaa ture. Boqonnichi Milleriif “Dhugaa Yeroo Ammaa” ture.

Phaawulos dhufaatii lammaffaa wajjin walqabatee tartiiba taateewwan barbaachisaa ta'e ni ibsa; akkasumas maaliif Tesalonqeewwoni deebi'uu Gooftaa bara jireenya isaanii keessatti eeguu hin qabne jedhuuf yaada keessaa ni kenna. Phaawulos akkana jedha: “Obboloota nana, dhufaatii Gooftaa keenya Yesuus Kiristoosiin, walitti qabamuu keenya isaas gara isaatti isin kadhanna.” Jechi “kadhanna” jedhu hiikni isaa gaafachuu, qorachuun ilaaluudha. Phaawulos wantoota Dhufaatii Lammaffaa wajjin walqabatan irratti sababeeffachaa jira; dhageeffattoota isaas karaa gaaffii qoratamaa fakkaatu tokkoon geggeessaa jira; kunis dhageeffattoonni isaa yaada inni kaase xiinxalanii madaalan akka ta'uuf yaadameera.

Caaccaa loojikii isaa, Kiristoos yeroo lammaffaaf deebi'uun isaa dura, paappaasummaan adda baafamee mootummaa isaa dhaabachuu akka qabu, akkasumas paappaasummaan seenaa keessatti mul'achuu isaa dura amantii irraa kufaatii ta'uu akka qabu irratti hundaa'eera. Kufaatii sun yeroo sanaan dura hin taane; gara fuulduraatti ture; kanaafuu mul'achuun paappaasummaa immoo kana caalaatti boodarra ture. Egaa namni kamiyyuu deebi'uun Kiristoos dhihoo akka ta'e jedhuun akkamitti gowwoomfama? Inni aangoo sana eenyu akka ta'e, isa kufaatii sana booddee mul'atu sirriitti mirkaneessuuf, mallattoo paappaasummaa keessaa hedduu fayyadama. Paappaasummaa “nama cubbuu,” “hamtuu sana,” “ilma badiisaa,” fi “dhoksa jal'inaa” jedhee waama. Obboleettiin White, kunniin hundinuu mallattoolee paappaasummaa adda baasan ta'uu isaanii ifatti ibsiti.

“Garuu dhufaatii Kiristoos dura, guddinaawwan barbaachisoon addunyaa amantii keessatti raajii keessatti dursee himaman ni raawwatamu turan. Ergamaan sun akkana jedhe: ‘Akka guyyaan Kiristoos dhihaateetti, yaada keessan keessatti dafee hin raafaminaa yookaan hin dhiphatinaa; hafuuraan ta'e, dubbii ta'e, xalayaa akka nu biraa dhufeetti ta'eenis hin

dogoggorfaminaa. Namni tokko illee karaa kamiiniin iyyuu isin hin gowwoomsin; sababiin isaas, duraan jalqaba irraa kufuun yoo dhufe malee, namichi cubbuu sun yoo mul'ate malee, ilma badiisaa sun; inni Waaqayyo jedhamee waamamu hundumaa yookaan waan sagadame hundumaa irratti of kaasuudhaan of ol in qaba; kanaafis akka inni Waaqayyoo ta'ee mana qulqullummaa Waaqayyoo keessa taa'u, ofis Waaqayyo akka ta'e agarsiisuun.'

“စပေါလု၏ စကားများကို အဓိပ္ပာယ်လွှဲမှားစွာ မနားလည်ရ။ သူသည် အထူးဖွင့်ပျက်အားဖြင့် သက်သာလက်ခံတံ့ပြားတို့အား ခရစ်တော်၏ ကျွဲသြားခြင်းသည် ချက်ချင်း ဖြစ်ပေါ်မည်ဟု သတိပေးခဲ့သည်ဟု မသင်ကြားရ။ ထိုသို့သော အယူအဆသည် ယုံကြည်ခြင်း၌ ရှုပ်ထွေးမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေမည်ဖြစ်သည်။ အကဲဖြတ်မှု မျှော်လင့်ချက်ပျက်ကွက်ခြင်းသည် မကဲပြေစွာ မယုံကြည်ခြင်းသို့ ဦးတည်စေတတ်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထိုကဲဖြတ် တမန်တော်သည် ညီအစ်ကိုတို့အား ထိုသို့သော သတင်းစကားကို မိမိထံမှ လာသည်ဟု မလက်ခံကရိန် သတိပေးခဲ့ပြီး ထိုနောက် ပရောဖက် ဒီယလေက အလွန်ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြထားသော ပုပ်ရဟန်းမင်းအာဏာသည် ထိုအချိန်၌ပင် ပေါ်ထွန်းလာ၍ ဘုရားသခင်၏ လူတို့ကို ဆန့်ကျင်စစ်တိုက်ဦးမည် ဖြစ်ကြောင်းကို အလေးပေးဖော်ပြခဲ့သည်။ ထိုအာဏာသည် မိမိ၏ သစေနိုင်သော ဘုရားသခင်ကို စောကားသော အမှုကို ဆောင်ရွက်ပြီးမှသာ အသင်းတော်သည် မိမိတို့၏ သခင် ကျွဲသြားခြင်းကို မျှော်လင့်စောင့်စားနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ‘ငါသည် သင်တို့နှင့်အတူ ရှိစဉ်က ဤအရာများကို သင်တို့အား ပြောခဲ့သည်ကို သင်တို့ မမှတ်မိကြပြလော’ ဟု စပေါလုက မေးမိန့်ခဲ့သည်။”

“Qormaanni waldaa dhugaa irratti dhufuuf jiran baay’ee suukanneessaa turan. Yeroo ergamaan sun barreessaa turettillee, ‘iccitii jal’inaa’ hojii isaa jalqabee ture. Guddina fuulduratti ta’uu qabanis ‘akka hojii Seexanaa humna hundumaa fi mallattoolee fi dinqii sobaa hundumaan, akkasumas warra badaniif gowwoomsaa jal’ina hundumaan’ ta’uuf turan.”

“Addatti ulfaataa kan qabu jechuun, yaadni ergamaan kun namoota ‘jaalala dhugaa’ fudhachuu didan ilaalchisee dubbateedha. ‘Kanaaf,’ jedhee inni waa’ee warra ergaa dhugaa qajeelchaniid didan hundumaa dubbate, ‘Waaqayyo soba amansiisaa cimaa isaanitti ni erga, akka isaanii soba amananiif; warri dhugaatti hin amanne hundinuu, garuu jal’ina keessatti gammadan akka itti murteeffamaniif.’ Namoonni akeekkachiisa Waaqayyo araara isaatiin isaanii ergu adabbii malee diduu hin danda’an. Warra akeekkachiisa kana irraa garagaluutti cimaniid itti fufan irraa, Waaqayyo Hafuura Isaa ni kaasa; akkasumas gowwoomsaa isaan jaallatanitti isaan dhiisa.”
Hojii Ergamootaa, 265, 266.

Oolleen Siistar Waayit kallattiin “nama cubbuu” sana, “hammeenya” sana, “ilma badiisaa” fi “dhoksa jal’inaa” keessaa kutaa Phaawuloos irraa dhufe ifatti adda baaftee, isa “humna paaphaasummaa” jettus, isheen kana caalaa ni dubbatti. Mallattoolee Phaawuloos paaphaasii Roomaa adda baasuuf fayyadame kun kitaaba Daani’el irraa hundeeffamuu isaanii isheen adda baafatti; yeroo akkana jetteetti: “Ergamaan kun kanaaf obboloota akeekkachiise, ergaa akkanaa akka isa irraa dhufeetti hin fudhatin jedhee; achiis dhugaa kana jabinaan ibsuu itti fufe; jechuunis humni paaphaasummaa, akka raajichi Daani’el ifatti ibse sana, amma iyyuu ka’ee saba Waaqayyoo irratti waraana banuuf jedhu ture. Humni kun hojii isaa ajjeesaa fi arrabsooftuu sana hamma raawwatee xumurutti, waldaan dhufaati Gooftaa isaanii eeguudhaan bu’aa argachuuf ilaaluun faayidaa hin qabu ture.” Phaawuloos kutaa ergaa warra Tasalonqee paaphaasummaa adda baasu sana Daani’el boqonnaa kudha tokkoo, lakkoofsa soddonii ja’a irratti hundeessee ture.

“Mootichichi akka fedhetti ni godha; innis of ol jedhee of guddifata, waaqayyolii hundumaa irraas of ol qaba; Waaqa waaqayyolii irratti dubbiilee dinqisiisoo dubbata; hamma dheekkamsi sun raawwatamutti ni milkaa’a; waan murteeffame sun ni raawwatama.” Daani’el 11:36.

Yeroo Phaawulos “isa morman, of ol of tuudhaan waamamu yookaan waaqeffamu hundumaa ol of olqabee of guddisu; akka inni akka Waaqayyooti mana qulqullummaa Waaqayyoo keessa taa’ee, ofii isaa Waaqayyoo akka ta’e mul’isutti” jedhee paaphaasii ibsutti, Phaawulos ibsa raajicha Daani’el waa’ee “mooticha” akka “fedhii isaatti” hojjatee, “ofii isaa olqabee” “waaqota hundumaa ol of guddisu” jedhee kenne irra deebi’ee jechuun isaa ture. Paaphaasiin mooticha “Waaqayyoo waaqota hundumaa irra jiru irratti wantoota dinqisiisoo dubbatu” sana dha, paaphaasiinis humna “hamma” “dheekkamsi” jalqabaa “xumuramutti” bara 1798tti “milkaa’u” sana dha.

Daani’el boqonnaa kudha tokko, keeyyata sodomii ja’ keessaa keeyyanni sodomii ja’ ffaan, akka daballiin beekumsaa bara 1989 sirriitti hubatamuuf, guutummaatti sirriitti hubatamuu kan qabu dha. Kanaafuu, barsiifanni sobaa inni mootichi keeyyata sana keessa jiru Faransaayi ta’e jedhu, akkuma Uraayaa Smiitiin galfame, dhaloota jalqabaa Adventizimii keessatti (1863 hanga 1888) galfame. Smiitiin, amaloota sirna waaqeffannaa Roomaa Faransaayii ateestii taateetti hirkisuuf, barruu keeyyata sodomii ja’ keessaa “mooticha” (“the” king), isa keeyyatoota duraa keessatti papaasummaa ibsamaa ture, gara “mootii tokko” (“a” king)tti jijjiire; garuu sun, yaada isaa jaallatamaa ta’e waa’ee mootummaa Kaabaa keeyyata afurtamaa fi itti aanan keessatti Turkiin ta’uu jedhu dhiheessuuf, jalqaba ka’umsaa qofa ture.

Seexanni duraan kaasee dhugaa sana, jechuunis mootichi lakkoofsa sana keessatti eerame paaphaasummaa ta’uu isaa, dhoksuuf jalqabe; dhugaa kanaafis ergamaan Phaawulos ragaa Daani’eel kennetti ragaa lammaffaa ni kenna. Obboleettiin White ragaa sadaffaa ni kennite.

Seexanni waa’ee mootii isa lakkoofsa kana keessatti ibsame kan papasii ta’uu isaa dhoksuuf qofa hin yaalle; garuu dhugaa lakkoofsa sana keessatti argamu karaa dogoggoraatti qajeelchuudhaanis, hiikni “dheekkamsa” lakkoofsa sana keessatti maal bakka bu’u akka ture ni dukkanesse. Papasiin lakkoofsa sana keessatti ibsamee ture hanga bara 1798tti milkaa’aa ture; yeroo sana madaa isaa du’a geessisu ni fudhate. Bara 1798 jechuun xumura waggoota kuma lamaa fi dhibba shanii fi digdamaa dheekkamsa Waaqayyoo isa mootummaa kaabaa Israa’el irratti raawwatamee, bara 723 Dh.K.D. irraa jalqabee tureti.

Adventizmiin “yeroo torba” sana, bara 1863 keessatti, yoo ittisee jabeeffatee ol qabee ture, Uriyaa Smiitiin waa’ee lakkoofsa sodomii ja’aa irratti gowwummaa akkanaa kanaan miliquun jechuun ni danda’ama jechuun baay’ee hin danda’amu ture; sababiin isaas “dheekkamsi” jedhu akka dheekkamsa jalqabaa Waaqayyoo kan “yeroo torbaa” bakka bu’uutti hubatamee ture, kanaafis Faransaayii wajjin walitti dhufeenya kam iyyuu hin qabu ture. Dabaltiin beekumsaa bara 1989 keessatti mul’ate kutaa kana keessatti Phaawulosiin ni deggaramu; sababii kanaafis akeekkachiisni Phaawulos kutaa kana keessatti warra jaalala dhugaa hin fudhanne, garuu gowwoomsaa cimaa fudhatan ilaalchisee kenname, isaanis kana kan godhan dhugaa Phaawulos kutaa sana keessatti dhiyeessu diduu isaanii irraati. Dhugaa sana keessaa tokko mootummaa kaabaa isa Daniel boqonnaa kudha tokko, lakkoofsa afurtamii hanga afurtamii shaniitti jiru sirriitti adda baasuu dha.

Keewwata kana keessatti, Phaawulos erga Phaaphaasii Roomaa eenyummaa isaa ibsee booddee, dhuma addunyaatti walitti aansuun ta'an kanneen gara Dhufaatii Lammaffaa Kiristoositti geessan ibsa; innis mata-duree keewwatachaa dha. Innis, “ergasii inni hamaan sun ni mul'ata” jedha. “Inni hamaan” sun phaaphaasii dha; isa “Gooftaan afaan isaa irraa ba'u hafuuraan ni fixa, ifa dhufaatii isaatiinis ni balleessa.” Ergasii Phaawulos, “Isa illee, kan dhufaatiin isaa hojii Seexanaa boodaan humna hundumaa, mallattoowwanii fi dinqii sobaatiin ta'e” jedha. Yesus isa “kan dhufaatiin isaa hojii Seexanaa boodaan ta'e” dha.

Yeroon dinqii Seexanaa yeroo Seerri Dilbataa dhihoo dhufaa jiru sun irraa jalqabee hamma Miikaa'el ka'utti, yeroo carraan qoramaa namaa cufamutti, dha. Seexanni yeroo Dha'ichawwan Dhuma Torban yeroo carraan qoramaa cufamee irraa jalqabee hamma Kiristoos deebi'utti dhangala'an sanatti dinqii tokko illee hin raawwatu.

“Kirisito ni jedhu, 'Ija isaanii irraa isaan beektu.' Warri karaa isaanii fayyinni ittiin raawwatamu kun, mul'atawwan kana irraa ka'anii seera Waaqayyoo dagachuu isaanii dhiifamaaf yoo fudhatan, abboomamuu diduu keessattis yoo itti fufan, humna hanga kamiyyuu qabaatan illee, kun humna guddaa Waaqayyoo akka qaban hin agarsiisu. Faallaa kanaatiin, inni humna dinqii hojjetu kan gowwoomsaa guddaa sanaati. Inni seera safuu cabsaa dha; akkasumas amala isaa dhugaa namoota irraa dhoksuuf mala inni danda'u hundumaa fayyadama. Guyyoota dhuma keessatti mallattoolee fi dinqiidhaan sobaa hojjechuun akka inni hojjetu nutti himameera. Innis dinqiiwwan kana yeroo carraan qoratamuu cufamutti hamma dhumaatti itti fufa; kanaanis akka inni ergamaa ifaa ta'e malee kan dukkanaa miti ta'uu isaa ragaa ittiin agarsiisuuf.” The Seventh-day Adventist Bible Commentary, volume 7, 911.

Phaawulos akkas jedhee ibsa: kufaatiin tokko mul'achuu paaphaasummaa dura akka dhufu, dhufaatiin lammaffaa Kiristoosis “booda” hojii dinqisiisaa mootummaa Seexanaa akka ta'u. Hojii dinqisiisaa Seexanaa seera Dilbataa Ameerikaa keessatti ba'utti jalqaba; yeroo carraan qorraa xumuramuufi dha'ichoonni torban dhuma dhufanitti immoo ni xumurama. Hojii dinqisiisaa Seexanaa seera Dilbataa Ameerikaa keessatti ba'utti jalqaba.

“Murtiin aangoo dhaabbata Papacy seera Waaqayyoo cabsuun dirqisiisuun, sabni keenya qajeelummaa irraa of guutummaatti addaan baafatti. Yeroo Protestantism harka ishee ceelga sana irra diriirsitee harka aangoo Roomaa qabattu, yeroo boolla gad fagoo sana irra ceetee Spiritualism wajjin walqabattu, yeroo walitti dhufeenyi sadii kanaa dhiibbaa isaa jalatti biyyattiin keenya akka mootummaa Protestantii fi repaabilikaanii taatee heera ishee keessatti hundeeffaman seerota hundumaa ganuu fi kijibaa fi gowwoomsaa papacy babal'isuuf qophii gootu, yeroo sana hojii dinqisiisaa Seexanaa itti jalqabuuf yeroo ga'eera, dhumni immoo dhihaateera jechuun beekuu dandeenya.” Testimonies, volume 5, 451.

Seerri Dilbataa labsii Sadaffaa mootummaa jahaffaa, bineensa lafaa Mul'ata boqonnaa kudha sadii isa xumuru dha. Bineensi lafaa sun bara 1798tti, dhuma waggoota dhibba kudha lamaa fi jahaatama mootummaa paaphaasummaa irratti bulchaa turetti, mootummaa jalqabe. Kanaaf paaphaasummaan bara 538 keessatti mul'ifame; hojii isheen addunyaa to'achuuf hojjetu garuu yeroo Phaawuloos dubbii isaa barreessu sana dura iyyuu hojiirra oolaa ture. Bara 538 dura, kufaatiin keessaa namicha cubbuu, jechuunis isa mana qulqullummaa Waaqayyoo keessa taa'u

sana mul'ifamuu isaa dura dursu ni jiraata ture.

duubattiin sun waldaa Phergaamooniin bakka buufame; kunis yeroo waldaan Kiristaanaa amanti waaqeffannaa ormaa wajjin walii gale, akkuma mootummaa Qonstantiinoosiin mallatteeffametti. Phaawuloos mallattoolee raajii kanneen dhufaatii lammaffaa Kiristoos dura ta'uu qaban adda baasee ibsaa ture. Erga waan inni duraan Tessalonqee warraatti barsiise irra deebi'ee yaadachiisee booda, inni dhugoota kana duraan akka isaan barsiise hin yaadattan moo? jechuun gaafata. Achiis humni tokko paaphaasummaa “dhorkaa” akka ture, “akka” paaphaasummaan “yeroo isaatti mul'atu” akka barsiise isaaniif akka yaadatan yaadachiisa. Jechi “dhorkaa” jedhu hiikuun ugguruu yookaan ittisuu dha. Jechi “dhorkaa” jedhu keessaa kutaa sana keessa boodarras “ammaa ittisaa jira” jedhamee hiikameera.

Kanaaf kutaan sirriitti akkana jechuun ibsama: “Ammas waan paaphaasummaa ugguru ni beektu; paaphaasummaan yeroo isaatti akka mul'atuuf. Icciiitiin hamminaa (paaphaasummaan) hojii isaa duraanuma iyyuu ni hojjetaa jira; garuu inni amma paaphaasummaa ugguru sun, hanga inni karaa keessaa fuudhamutti paaphaasummaa ugguruu isaa itti fufa.” Yommuu William Miller kutaa kana keessa Tessalonqee keessatti hubate, humni bara 538 keessa paaphaasummaan teessoo mootummaa lafaa irra ol ba'uu irraa isa dhowwe Roomaa heethenummaa akka ture ni hubate; akkasumas Roomaan heethenummaa, hamma Roomaan heethenummaan “karaa keessaa fuudhamutti,” ka'uu humna paaphaasummaa ni uggura ture.

“Yeroo waggoota kudha lama de'istii ta'ee turetti, seenaa hunda ani argachuu danda'e nan dubbise; amma garuu Macaafa Qulqulluu nan jaalladhe. Inni waa'ee Yesuus barsiisa ture! Ta'us, amma iyyuu kutaan Macaafa Qulqulluu keessaa baay'een naaf dukkanaa'aa ture. Bara 1818 yookaan 19 keessa, yeroo ani michuu tokkoo wajjin haasa'aa turetti, isa ani daawwadhe, isa yeroo ani de'istii turetti na beekke dubbii koo dhaga'aa ture san, haala hiika qabuu ta'een akkana jedhee na gaafate, ‘Barruu kanaa fi sana maal jettee yaadda?’ jechuun barruulee duraan yeroo ani de'istii turetti morme sana irratti akeeka ture. Ani waan inni irratti ka'e nan hubadhe; akkanas deebise—yeroo yoo naaf kennitan, isaan maal akka jechu'an isinitti hima. Innis, ‘Yeroo hammamii barbaadda?’ jedhe. Ani hin beeku; garuu isinitti nan hima, jedheen deebise; sababiin isaas, Waaqayyo mul'ata hubatamuu hin dandeenye kenneera jechuun amanuu hin dandeenye. Achi irratti ani Macaafa Qulqulluu koo qorachuuf murteesse; jechuunis, Hafuurri Qulqulluun maal jechuu akka barbaade argachuu nan danda'a jedhee amane. Garuu akkuma murtoo kana qabuun, yaadni tokko gara koo dhufe—‘Yoo kutaa tokko hubachuu hin dandeenye argite hoo, maal goota?’ Sana booda mala Macaafa Qulqulluu ittiin qoradhu tokko yaada koo keessa dhufe:—Ani jechoota kutaa akkasiiti fudhadhee Macaafa Qulqulluu guutuu keessatti isaanii hordofee, karaa kanaan hiika isaanii nan barbaada. Ani Cruden's Concordance qaba ture; isa ani akka yaada kootti kan addunyaa keessaa caalu dha; kanaaf ani isa sanaa fi Macaafa Qulqulluu koo fudhadhee minjaala hojii koo bira taa'e; waan biraa tokko illee hin dubbisne, gaazexoota xinnoo qofaan alatti, sababiin isaas ani Macaafni Qulqulluun koo maal jechuu akka ta'e beekuu irratti kutannoo qaba ture.”

“Ani Uumama irraa jalqabe, suuta suutaanis dubbisee itti fufe; yeroo ani gara barruu tokkootti dhufe kan hubachuu hin dandeenye, maal akka jedhu beekuuf Macaafa Qulqulluu keessa barbaade. Ani karaa kanaan ergan Macaafa Qulqulluu hunda keessa darbee booddee, dhugaan

akkam ifaa fi ulfina qabeessi akka mul'ate, ee! Waan ani isinitti lallabaa ture nan argadhe. Yeroon torban sun bara 1843tti akka xumuraman quufe. Sana booddee gara guyyoota 2300tti dhufe; isaanis xumura isuma tokkotti na geessan; garuu yeroo Fayyisaan dhufu adda baafachuuf yaada tokkollee hin qabu ture, amanuus hin dandeenye; ta'us ifni sun humna guddaadhaan na rukutee waanan godhu wallaale. Amma garuu, ani yaade, ani miiltoo fi hidhaa miilaa uffachuu qaba; ani Macaafa Qulqulluu caalaa saffisee hin deemu, isa duubbatis hin hafu. Waan Macaafni Qulqulluun barsiisu kam iyyuu, ani jabeessee itti nan maxxana. Haa ta'u malee, ammas barruuleen tokko tokko kan ani hubachuu hin dandeenye turan.”

“အထွေထွေကျမ်းစာလောလာသည့် သူ၏နည်းလမ်းအကခြင်းကတော့ ဤမျှသာဖြစ်သည်။ အခင်းအခါတစ်ကိစ္စတွင်လည်း ကျွန်ုပ်တို့ရဲ့တွင်ရှိသော ဤစာပိုဒ်၏အဓိပ္ပါယ်—‘the daily’ ၏အဓိပ္ပါယ်—ကို သူမည်သို့အဆုံးအဖြတ်ချမှတ်ခဲ့သည်ကို ဖော်ပြခြင်းသည်။ ‘ကျွန်ုပ် ဆက်ဖတ်သွားခဲ့သည်’ ဟု သူကဆိုသည်။ ‘ထိုစကားရပ်ကို ဒီယလေကျမ်းမှတစ်ပါး အခင်းမည်သည့်နေရာတွင်မျှ မတွေ့နိုင်ခဲ့ပါ။ ထိုနောက် ၎င်းနှင့်ဆက်စပ်နေသော “take away” ဟူသည့် စကားများကို ယူ၍ စဉ်းစားခဲ့သည်။ “He shall take away the daily,” “from the time the daily shall be taken away,” စသည်ဖြင့်။ ကျွန်ုပ် ဆက်ဖတ်သွားခဲ့ပြီး ဤစာပိုဒ်အပေါ် အလင်းတစ်စုံတစ်ရာ ရရှိမည်မဟုတ်ဟု ထင်မိခဲ့သည်။ နောက်ဆုံးတွင် 2 Thessalonians 2:7-8 သို့ ရောက်လာခဲ့သည်။ “For the mystery of iniquity doth already work, only he who now letteth, will let, until he be taken out of the way, and then shall that wicked be revealed,” စသည်ဖြင့်။ ထိုကျမ်းပိုဒ်သို့ ကျွန်ုပ် ရောက်လာသောအခါ၊ အို၊ သမ္မတတရားသည် မည်မျှရှင်းလင်း၍ ဘုန်းတော်ကြီးစွာ ပေါ်လွင်လာသနည်း! ထိုနေရာမှာပင် ရှိနေသေးသည်! ထိုအရာပင် “the daily” ဖြစ်သည်! ကဲ၊ ယခု ပေါ်လှေက “he who now letteth,” သို့မဟုတ် တားဆီးနေသူ ဟုဆိုသည်မှာ မည်သည့်အရာကို ဆိုလိုသနည်း။ “the man of sin” နှင့် “the wicked” တို့ဖြင့် Popery ကို ရည်ညွှန်းထားသည်။ ကဲ၊ ထို Popery ပေါ်ထွက်လာခြင်းကို တားဆီးထားသည့်အရာမှာ အဘယ်နည်း။ အကခြင်းမှာ ထိုအရာသည် Paganism ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ “the daily” သည် Paganism ကို ဆိုလိုရမည်ဖြစ်သည်။” William Miller, Apollos Hale, The Second Advent Manual, 65, 66.

Hubannaa “kan guyyaa hundumaa” inni kitaaba Daani’el keessatti argamu mallattoo waaqeffannaa gantummaa akka ture utuu hin hubatin, Miller bu’uura inni caasaa raajii isaa irratti ijaare qopheessuun isa rakkisaa ta’a ture. “Kan guyyaa hundumaa” kitaaba Daani’el keessatti yeroo shan argama, yeroo hundumaas mallattoo paaphaasummaa itti aansee dhufa. Ragaan “kan guyyaa hundumaa” inni kitaaba Daani’el keessatti argamu gantummaa ta’uu isaa xalayaa Phaawuloos nama Tasalonqeffotaaf barreesse keessatti argama. Akeekkachiisawwan Cubbuu Waaqayyoo keessaa isa baay’ee cimaa ta’e tokko achi keessatti argama; sababiin isaas achitti Phaawuloos warri dhugaa hin jaallanne jallina cimaatti akka ergaman ifatti dubbata. Dhugaan kaayyoodhaan Tasalonqee keessatti kaa’ame, walitti hidhamsiinsa gantummaa fi paaphaasummaa adda baasuu ture; dhugaa sana immoo diduun, jallinni cimaan bu’aa diduu sanaa ta’uu isaa mirkaneessuudha.

Mata-dureen kun barruu itti aanu keessatti mata-duree kana itti fufna.

Ofuma qabadhaa, dinqisiifadhaas; iyyaa, iyyadhaa: isaan ni machaa’u, garuu daadhii wayiniitiin miti; isaan ni hollatu, garuu dhugaatii cimaatiin miti. Waaqayyo hafuura hirriba guddaa isin irratti dhangalaaseeraatii, ija keessanis cufee jira; inni raajota, bulchitoota keessan, warra mul’ata argan ni haguuge. Mul’anni hundi isin duratti akka dubbii macaafa cufamee tokkootti ta’eera; namoonniis isa nama barate tokkoof kennanii, “Maaloo, kana dubbisi” jedhu;

innis, “Ani dubbisuu hin danda’u; cufameeraatii” jedha. Macaafichis nama hin baranneef kennamee, “Maaloo, kana dubbisi” jedhama; innis, “Ani hin baranne” jedha. Kanaaf Waaqayyo akkana jedhe, “Sababni isaas, sabni kun afaan isaaniitiin natti dhi’aatu, hidhaa isaanii tiinis na kabaju; garaan isaanii garuu ana irraa fagaatee jirti; sodaan isaanii anaaf qabanis ajaja namootaatiin barsiifame. Kanaafuu, kunoo, ani hojii dinqisiisaa saba kana gidduutti hojjechuuf deema; hojii dinqisiisaa fi ajaa’ibsiisaa; ogummaan ogeeyyii isaanii ni badaatii, hubannaan warra qalbeeffatanii isaanii immoo ni dhokata.” Warra gorsa isaanii Waaqayyo irraa dhoksuuf gadi fagaatanii barbaadan, kan hojii isaanii dukkana keessatti raawwatan, “Eenyutu nu arga? Eenyutu nu beeka?” jedhan irratti wayyoo. Dhugumaan wantoota garagalchuun keessan akka suphee supheessaa keessaa ilaalama; hojii hojjetame sun isa isa tolcheen, “Inni na hin tolchine” ni jedhaa? Yookaan wanti bocame isa isa bocheen, “Inni hubannaa hin qabu ture” ni jedhaa? Isaayaas 29:9–16.